

Nědolužko, Anna; Černoušek, Štěpán

Za Sergejem Skorvidem

Slavica litteraria. 2025, vol. 28, iss. 1, pp. 138-141

ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2025-1-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83733>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 09. 03. 2026

Version: 20260223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Za Sergejem Skorvidem

Anna Nědoluřko – Štěpán Āernouřek (Praha)

Dne 20. března 2025 zemřel doc. Sergej Skorvid, CSc. – význačná osobnost ruské slavistiky a bohemistiky, neúnavný překladatel české literatury od Komenského přes samizdat až po Jáchyma Topola, znalec ostrůvků českých menšin v obřích ruské řiři, a především velice milý a přátelský člověk a neopakovatelná povaha. Přátelil se s mnoha českými spisovateli, znala ho řada bohemistů i ti, kdo se v lepších časech jen na chvíli vyskytli na české ambasádě v Moskvě nebo v tamějším Českém domě.

Sergej Skorvid zemřel v Praze, ale téměř po celý svůj život, až do zahájení otevřené ruské invaze na Ukrajinu, působil v Moskvě. Roku 1980 absolvoval Filologickou fakultu Moskevské státní univerzity (MGU), kde pak dlouhá léta působil na Katedře slovanské filologie. Od roku 2012 byl také spolupracovníkem Ústavu pro slavistiku ruské Akademie věd. V roce 2019 byl jmenován vedoucím Katedry slavistiky a středoevropských studií Ruské státní humanitní univerzity. Přednášel, vedl semináře a byl vedoucím diplomových a disertačních prací, a to i v České republice, na FF UK v Praze,

kde mu v roce 2015 byl udělen titul hostujícího profesora. Od roku 2022 žil s rodinou v Praze a působil na bohemistice na Univerzitě Palackého v Olomouci, od roku 2024 pak na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity v Hradci Králové. Zúčastnil se mnoha mezinárodních slavistických konferencí, je autorem desítek odborných statí a článků, které publikoval v Ruské federaci, v České republice i dalších zemích.

Jeho profesní zájmy byly mnohostranné: byl lingvista, historik, překladatel i literární vědec. Byl to člověk, který na jedné straně překládal díla českých autorů do ruřtiny s téměř matematickou precizností, a na druhé straně zkoumal gramatické jevy, jako by to byla umělecká díla. V každé jeho činnosti se také odrážela jeho hluboká znalost historických detailů, jak z hlediska jazykového, tak z pohledu širšího kulturního a historického kontextu.

V jeho pedagogické činnosti byla všechna vědecká témata propojena. Dlouhé samohlásky v koncovkách v současné čeřtině zázračně odkazovaly

k praslovanštině. Pro neznámá česká slova se vždy nacházely analogické archaické ruské a ukrajinské kořeny, které by student jen tak nenašel. Zvláštní slovtvorba lužické srbštiny najednou ztrácela svoji specifickou, když ukázal, že k podobným procesům, jenže třeba ne tak výrazně, dochází v celém středoevropském jazykovém areálu.

Spolu s manželkou Innou Bezrukovou patřil mezi nejvýznamnější překladatele české literatury v dnešním Rusku. Do ruštiny přeložil například Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*, díla Václava Havla a Bohumila Hrabala, Ludvíka Vaculíka, Jáchyma Topola a mnoha dalších. S překladatelskou činností začal ještě ve svých studentských letech. Spolu se svou manželkou vyhledával za pobytů v normalizačním Československu samizdatové texty zakázaných českých autorů z disidentských kruhů a doma je pak šířil v překladu do ruštiny. Měl zvláštní nadání pro překlad poezie, uměl precizně předat význam v celé různorodosti drobných detailů, nepřeformulovávat, udržet autorův styl a nevnašet do překladu nepatřičně styl vlastní, nýbrž zachovat poetickou krásu, hudbu a rytmus verše. Jeho překlady jsou nečetné, zato jde o skutečná mistrovská díla: verše Jana Skácela, Ivana Martina Jirouse, Zbyňka Hejdy. Zůstalo mnoho nevydaných menších pokusů provedených v hodinách češtiny se svými posluchači.

Jeho čeština byla bez přízvuku a zároveň plná pestrých a archaických výrazů, dokázal krásně využívat nuancí

v různých českých nářečích, hrát si se slovy i významy. Kromě češtiny Sergej Skorvid stejně dokonale ovládal i polštinu a mnohé další jazyky. Nejradyji však učil lužickou srbštinu. Lze bez nadsázky říci, že byl největším a nejerudovanějším sorabistou v současném Rusku, dokonale znal také lužickosrbskou kulturu a založil i školu moskevské sorabistiky.

Jako západoslovanský jazyk ho lužická srbština zajímala výrazně i po obecně lingvistické stránce. Poskytovala mu totiž jazykový materiál, který měl nejradyji: takový, v němž se vzájemně a na mnoha úrovních prolínají jevy původní, nářeční, s jevy vyplývajícími z kontaktů s jinými jazyky v různých jazykových obdobích.

Areálová lingvistika, konkrétně středoevropský jazykový svaz, byl dalším předmětem zájmu ve Skorvidově jazykovědné činnosti. Ve svých analýzách se zabýval spojením rysů fonologických (přízvuk, délka samohlásek), morfologických a vybraných syntaktických (jako například právě slovesná rekce) u češtiny, němčiny, lužické srbštiny a dalších jazyků. Plánoval, že se k tomuto tématu vrátí a finálně ho systematizuje, jakmile skončí s výzkumem jazyka českých krajanů v Rusku. To už bohužel nestihl.

Obrovské zásluhy patří doc. Skorvidovi na poli pedagogiky. Učit začal v roce 1982, ve svých 24 letech – a s výukou nepřestal do posledního týdne svého života. Věnoval se široké škále předmětů, a to jak praktické výuce slovanských jazyků, tak lingvistickým teoretickým

tématům, dějinám slovanských jazyků, staroslovenštině, dějinám české a polské literatury, teorii uměleckého překladu nebo komparatistice. I v těchto oborech uváděl poznání v zajímavých kontextech. Při výuce současné češtiny spojoval formy a významy českých slov s historickými hláskovými změnami, nacházel paralely v jiných slovanských jazycích, v němčině, latině nebo řečtině. V historicky orientovaných předmětech zase poukazyval na teoretické syntaktické souvislosti: všechno mělo smysl a směřovalo k vytvoření systému. V hodinách dějin češtiny a české literatury se rozebíraly staročeské texty, jako např. *Legenda o sv. Kateřině*, ale i díla klasických a současných autorů. Spolu se studenty Sergej Skorvid zpíval písně disidentských skladatelů – od Jaroslava Hutky po Karla Kryla.

Během dlouhých let doc. Skorvid učil češtinu pro cizince, a to nejenom na univerzitě, ale např. i na české ambasádě v Moskvě. Vytvořil vlastní koncept výuky, ve kterém mu běžné učebnice vyhovovaly jen částečně. Napsal proto vlastní učebnici, která je poněkud netypická, ale dobře ukazuje autorův pohled na svět. Obsahuje poměrně málo cvičení, místo toho často vysvětluje, proč který tvar vypadá tak, jak vypadá.

Před třemi lety, po ruské totální invazi na Ukrajinu, se Sergej Skorvid i s manželkou přestěhovali do pražské Libně, do míst spojených s jejich oblíbeným Bohumilem Hrabalem, jehož dílo právě oni ve svých překladech představili ruským čtenářům. Po jistých peripetiích spojených

se získáním výjimky z plošného zákazu udělování pracovních pobytů ruským občanům se jim podařilo získat česká víza, a doc. Skorvid tak plynule navázal na svou vědeckou a pedagogickou činnost v novém prostředí: stal se zaměstnancem Českého národního korpusu a poté začal přednášet na univerzitě v Hradci Králové, kde působil až do své smrti. Vyučoval zde až osm předmětů: český a slovenský jazyk, fonetiku a fonologii, ortoepii a základy praktické komunikace a sociolingvistiky. Neunikla mu také výuka ukrajinských uprchlic, které doc. Skorvid jako dobrovolník učil základům češtiny. Dalo by se očekávat, že jeho akademický přístup bude pro ženy různého věku a profesí, které právě uprchly z bombardované vlasti, velice náročný. Ale nebylo tomu tak: doc. Skorvid byl naprostou většinou svých studentů velice vřele oceňován a přijímán – a jeho ukrajinské studentky nebyly výjimkou. Fascinovalo je právě propojení češtiny, ukrajinštiny a ruštiny, které uměl tak hluboce vnímat a detailně vysvětlovat.

Vynikající lingvistické nadání a jemnocit pro detaily vyvrcholily v jeho práci s nářečím českých krajanů na Severním Kavkaze a na Sibiři, kterým se věnoval v posledních dvou desetiletích svého života. Navštěvoval české komunity, nahrával rozhovory s krajaný, kterých každým rokem ubývalo, a tyto nahrávky posléze přepisoval a lingvisticky důsledně analyzoval. Velkou část toho výzkumu vydal vloni v knize *České etnojazykové ostrovy v Rusku na počátku 21. století*. Přípravoval k výzkumu

a vydání také další jazykový materiál. Mnoho nahrávek však bohužel zůstalo nezpracovaných.

I když za doc. Sergejem Skorvidem zůstala úctyhodná práce, měl toho dnešní odborné veřejnosti i studentům ještě hodně co říci. Jeho smrt je pro jeho

blízké, žáky a kolegy nečekanou a bolestivou ranou. Zemřel po náhlých zdravotních komplikacích v 67 letech, obklopen svými nejbližšími – sice daleko od domova, v emigraci, ale aspoň přímo v centru českého živlu, své celoživotní lásky.

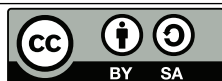

Anna Nedoluzhko, Ph.D.

Ústav formální a aplikované lingvistiky
Matematicko-fyzikální fakulta, Univerzita Karlova
Malostranské náměstí 25, 118 00 Praha, Česko
nedoluzko@ufal.mff.cuni.cz
<https://orcid.org/0000-0003-0110-500X>

Štěpán Černoušek

Předseda a zakladatel organizace Gulag.cz
Na Dolinách 524/40, 147 00 Praha 4, Česko
stepan.cernousek@gulag.cz

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

